

Magyar-német-biológiaszakos tanár [Jedlik Ányos Gimnázium, Budapest] és irodalomkutató [Eszterházy Károly Főiskola, Eger], lakhely: Budapest – Rozsnyó, e-mail: brutigabi@gmail.com

Populáris olvasmányok az iskolában¹

Számos alkalommal tettük fel magunknak azt a kérdést, hogy mennyire hasznosak az iskolai olvasmányok, mennyire szükséges a „jól bevált” olvasmánylista időszakonkénti aktualizálása, és hogy egy tanárnak egyáltalán mennyi beleszólása lehet az olvasmányok kiválasztásába. Mindezek mellett gyakran éppen a megszólított korosztály, azaz a diákok igényeiről, olvasási készségeiről, érdeklődési köréről felelkezünk meg. Természetesen olvasni kell, és az is bizonyos, hogy a nagy klasszikusokat sem hagyhatjuk ki az olvasmánylistából (legalábbis mi ezt gondoljuk, vagy ennek vagyunk kitéve). De mit szólnak ehhez a diákok? Ők mit olvasnának szívesen? Mennyire képesek megemészteni az általunk vagy a tanterv által nyújtotta házi olvasmányokat?

A legtöbb tanuló általában a kötelező szó hallatán már eleve undorral veszi a kezébe az adott könyvet, tele előítéletekkel és negatív attitűddel (ezért is javasoltabb az árnyaltabb házi olvasmány kifejezés alkalmazása, még akkor is, ha valójában ugyanazt a tartalmat rejti). Akármilyen érdekfeszítő és izgalmas is legyen a könyv, ha kötelező, ha mi, pedagógusok adjuk a kezükbe, ne számítsunk nagy lelkesedésre. Szerencsések lehetünk, ha végül tényleg elolvassák a könyvet, és még szerencsésebbek, ha magával is ragadja őket az olvasmány.

Ha sok pozitív olvasási élményt szereznek, nagyobb eséllyel tudjuk őket motiválni a következő kötelező olvasmány elolvasására, ha viszont a mű kevésbé az ő világuk, lehet, hogy egy életre elmegy a kedvük az olvasástól. Természetesen a kötelező olvasmányokat nem mellőzhetjük az órákról, de akkor mégis hogyan tudnánk a diákokat az olvasásra ösztönözni?

Egy érdekes és egy általam jól bevált módszert osztanék meg Önökkel. A házi (kötelező) olvasmányok mellett a diákjaimnak felajánlottam egy általuk megszavazott populáris mű elolvasásának lehetőségét. A diákok minden hosszabb tanítási szünetben elolvasnak egy olyan könyvet, amit az ő javaslataik alapján legtöbbször megszavaznak. A szünet után természetesen közösen feldolgozzuk a művet, ugyanolyan igényességgel, mint a többi házi olvasmányt. A diákok ezt az olvasási stratégiát nagyon megkedvelték, hiszen végre olyan művet olvashatnak, ami modern, amit nem egy tanár kötelez, és ami populáris jellegű. Érdekes, hogy a tanulók a populáris olvasmányok hatására már nem érezték a kötelező olvasmányokat sem olyan nagy kényszernek, sokkal szívesebben olvasták azokat. Előnyként említhetném még azt is, hogy míg a középiskolában a diákok csak az utolsó évben találkozhatnak kortárs irodalommal, amit sokan

maguk is szóvá tesznek, a populáris olvasmányprojekt hatására már a középiskolai tanulmányok elejétől kezdve megismerkedhetnek a tanulók kortárs bestsellerekkel, populáris művekkel.

Hogyan is néz ki egy ilyen könyválasztás? A diákok maguk készülnek egy rövid népszerűsítő beszámolóval az általuk javasolt könyvről, aminek az a célja, hogy megfelelő érvekkel meggyőzzék az osztálytársaikat arról, hogy az általuk népszerűsített könyvre szavazzanak (ezzel egyébként jól lehet gyakoroltatni az érvelési és meggyőzési technikát, valamint az előadói készséget is). Általában osztályonként 4-5 diák mutat be könyvet (max. 5 perces beszámoló), majd a bemutató utána a legtöbb szavazatot kapott könyv a nyertő, és az kerül elolvasásra a következő hosszabb tanítási szünetben. Így került a 15-16 éves korosztálynál eddig elolvasásra Susan Collins *Éhezők viadala*, J. D. Salinger *Zabhegyező* és Jane Teller *Semmi* című műve (ez utóbbi mű feldolgozásához, íme, egy javasolt projektterv: <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=1022>). Ezek a művek egyébként a tantervhez is nagyon jól illeszthetők. Az *Éhezők viadala* főszereplői, Peeta és Katniss sorstörténetét összevethetjük Rómeó és Júlia sorsával, az utópia kapcsán *Gulliver utazásaival* vagy az 1984-gyel. A *Zabhegyező* és a *Semmi* című mű értelmezése során pedig kitérhetünk a különbségre, a szabadelvűség, a szabad gondolkodás toposzára, amely például jól illeszthető Voltaire *Candide* című művéhez.

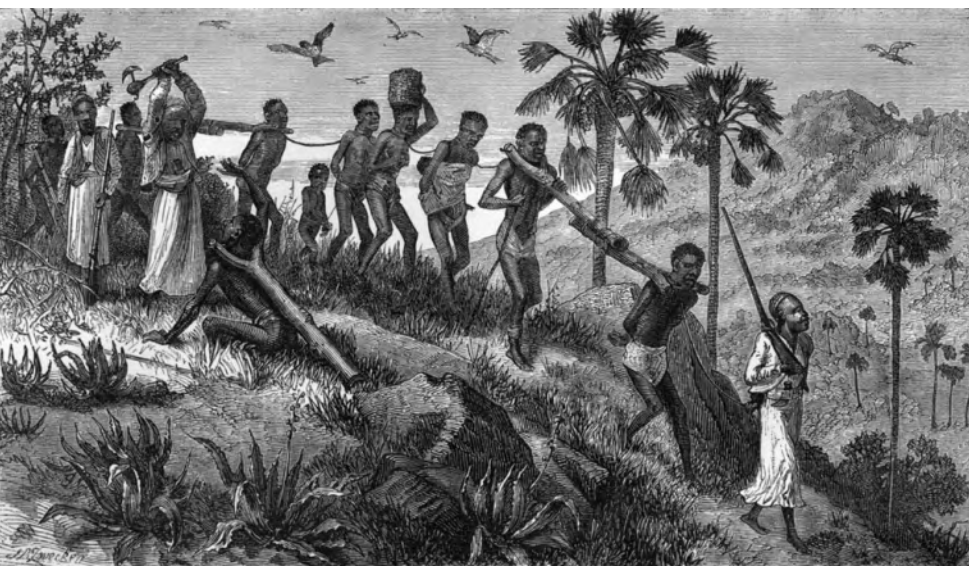
A populáris olvasmány megszavazása sem mindig könnyű. Érdekes megadnunk néhány szempontot a diákoknak, mielőtt egy könyvet bemutatnák. Elsősorban próbáljuk őket arra ösztönözni, hogy a saját korosztályukat megcélzva, mind lányok, mind fiúk számára ajánlott könyvet javasoljanak. Ügyeljenek arra, hogy olyan művet válasszanak, ami a könnyedebb olvasás mellett mégis valamilyen mélyebb tartalmat, érdekes nézőpontokat mozgósít. Nem utolsó szempont a könyv elérhetősége. Mivel ezek a könyvek általában újak, nem biztos, hogy könyvtárban hozzáférhetők. Ilyenkor a könyv megvásárlása a megoldás, de sajnos ez nem mindenki számára lehetséges, ezért érdemes arra is megkérni a könyvet prezentáló diákokot, hogy nézzen utána, hol érhető el a könyv, esetleg létezik-e elektronikus változata, valamint hol lehet a könyvet a legolcsóbban beszerezni. Volt olyan eset is, amikor megegyeztünk a diákok-

¹ A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2- 11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

kal, hogy mennyi pénzt tudnának rászánni a könyvre. Az is megoldás lehet, hogy egymásnak kölcsönzik a könyvet, ez a nyári hosszabb szünetben nagyon jól tud működni.

A populáris olvasmányt elsősorban a felsőbb tagozatosok és a középiskolás korosztály számára javasolom alkalmazni, ahol a diákoknak azt is érdemes egy-egy populáris mű elol-

vasása után elmondani, hogy ezek a művek nem feltétlenül az esztétikai minőségük miatt értékesek, hanem a bennük rejlő témák, mélyebb gondolatok miatt.

SLAVERS REVENGING THEIR LOSSES.

Mgr. Bohuniczký Dömény Andrea
Szent János Egyházi Alapiskola Dunaszerdahely,
gyógypedagógus és tanácsadó, diplomás nővér;
Dunaszerdahelyen él, domeny.andrea@freemail.hu

Modern kori rabszolgák

Az ókori Görögországban a gyermek iskolába lépésétől kezdve a pedagógus vette át nevelését egészen tizennyolcadik életévéig. S bár őket még nem nevezhetjük a mai értelemben vett tanároknak – hiszen ezen idő és művelt rabszolgák feladata az előkelő családok gyermekeinek iskolába kísérése, azok könyveinek cipelése, a tanítás végeztével pedig hazakísérésük volt –, mégis többet értek holmi szolgánál, ugyanis különös keverékei voltak a nevelőnek, társalkodónak és házitánítónak. Platon a pedagógus feladatát egyenesen egy testi rokkantéhoz hasonlította, kinek „betegsége állandó, gyógyítani nem tudja”.

A rabszolgaság eleve feltételezi a függő viszonyt, s ez mit sem változott az idők folyamán, csupán más és más formát öltött. Így sorolhatjuk a modern kori „rabszolgák” közé a pedagógusokat is, akik napjainkban számtalan dologtól és személytől függenek, beleértve a társadalom, a szülők s a tanulók elvárásait, szeszélyeit. Persze, akadnak olyanok is, akik a saját maguk által kialakított ideál-kép rabszolgái, még akkor is, ha az nem felel meg a való-

ságnak. Példának okáért azt képzelik, hogy tökéletesek.

Ennek a vélt „tökéletességnek” több válfaját ismerjük. Itt vannak, mondjuk, azok a pedagógusok, akik ugyan hibátlanul ismerik tantárgyuk minden csínját-bínját, a tudást átadni viszont nem képesek. Amikor felnőtt fejjel ismét tanulásra szántam magam, megkértem matematika szakos kollégámat, vezessen be az integrálok világába. Tíz perces magyarázás után – látva értetlenségemet –, közölte, inkább főzőkanál képezzem magam. Természetesen a legjobb szándéktól vezérelve tanácsolta ezt, hozzátéve, ő bizony nem vesződik az osztályában sem az olyanokkal, akiknek felfogóképessége jóval az átlagé alatt marad. S az ő szemszögéből nézve még némi igazságalapja is lehet annak, hogy értelmesebb az időnket azokba a tanulóba fektetnünk, akikben a potencióális fejlődőkészség s az értelem jóval az átlagé felett van. Kérdés azonban, ez-e a megfelelő hozzáállás egy tanár részéről.

Aztán az „anti-pedagógus”, aki élete felén túl, karrierépítés céljából – maga

sem értve, hogyan –, végre feltornázza magát az igazgatói székiig. Ott aztán első feladata „hozzáértését” bizonyítandó, hogy háborús övezetté változtatja a tanári kart, ahol mindenki azért küzd, hanyagolva hivatását, nehogy ő legyen a következő, kinek mondvascsinált okok miatt búcsút kelljen mondania munkahelyének. Szinte tökélyre emeli a módszert is, hogyan lehet elidegeníteni magától szülőt s tanulót. Az már csak hab a tortán, mikor úgy dönt, hogy az évek óta az iskolában dolgozó, egyetemi speciális szakképzettséggel rendelkező pedagógust se szó, se beszéd lecseréli egy mindennemű pedagógiai tanulmányokkal és tapasztalatokkal nem rendelkező faművesre. Igaz, Jézus is elsajátította az asztalos mesterséget, ráadásul tanító is volt a szó legnemesebb értelmében, de akárhogy is vesszük, azóta eltelt kétezer egynéhány év. Ennyi erővel, mivel a gyerekek húsból vannak, taníthatná őket akár egy hentes is, s ha rosszak lennének, esetleg rájuk ijesztene, hogy fasírtot csinál belőlük. . .

Végezetül pedig, a sor legvégén, ott kullognak azok a pedagógusok, akik nem hiszik magukról, hogy tökéletesek, mégis a legjobbak s legemberségebbek mind közül. Kár, hogy a fentebb említettek miatt sokan általánosítanak, s ebből kifolyólag nem értékelik kellőképp ezen pedagógusokat, nevelőket. Ők a gyermekek „rabszolgái”, hiszen teljes elfogadással, egyenrangú félként szeretik és tisztelik őket. Azonosulási minták, pozitív modellek, mindig önmagukat adva, a másik fél jó oldalait látva inkább, mintsem ítélkezve felelté. Ismerik s alkalmazzák Carl Rogers, a humanisztikus pszichológia egyik alapítójának állítását: „Az empátia, a bizalom, a kongruencia és az elfogadás légkörében minden személyiség alkalmassá válik a tanulásra”.

Természetesen szem előtt kell tartani azt is, hogy a jó pedagógussal szembeni elvárások olykor irreálisak, túlidealizáltak és teljesítésük bizony néha a lehetetlennel egyenlő. Épp ezért pedagógusnap alkalmából értékeljük legalább erkölcsileg azokat a tanárokat, akik mégis megpróbálkoznak a lehetetlennel: saját magukat téve rabszolgákká gyermekeink szabad szellemű, teljes értékű emberré neveléséért.